

da a Andorra és en una carta apòcrifa i incert que sigui del S. XI o encara més tard (BABL v, 417).

Realment avui hi ha a Algèria NPP *Bu-ruïla* i *Be-ruïla* (també *Ruïla* i *Rāuīl*, GGalg. 98, 320, 334), però com que no existeix una arrel àr. *ruīl*, ni hi ha tals noms a Aràbia (Hess), aquest supòsit queda una mica incert: noms berebers? O d'una arrel *r^{el}* (que ha donat algun NP a Aràbia i Algèria (Hess 36, GGalg., 324b).

El més prudent és creure que la major part dels NLL en *Barr-* tenen aquella etim., i la majoria dels NPP en *Bo-* siguin moriscos, amb alguna barreja o contaminació en tot plegat.

Barrumà, V. *Borromà* *Barruntella*, V. *Borrantella* ¹⁵
Barrús, V. *Borrús* *Barrutí*, V. *Barrautí* (s. v *Barra-
vés*)

BARTA

Aquest nom pre-romà de l'esbarzer, molt més difós i vivaç en oc. (sobretot gc. i llgd.; cf. *DECat* III, 437b5 ss.), no fou estrany al cat. primitiu, com ens deixa veure la toponímia, i fins el lèxic, d'alguns parlars del Nord. *Abarta* 'esbarzer' (amb *a-* aglutinada) a Gavarra (Segre mitjà), amb una pda. Feixa de les *Abartes* (xviii, 732); *bartals* 'matolls de certs arbustos' (com gerdes i saücs) a Bono (xix, 147). Sobretot en NLL de la Conca de Tremp: *Serrat de les Bartes* te. Isona, *La Barta* i *Bartes* pdes. de Conques, *Les Bartes* te. Figuerola d'Orcau. Finca de *Barta* a Morvedre (xxx, 27.24). *Els Bartals* o *Bertals* te. Odèn pda. on es troba *Can Jaume dels ~*. Mas *Bartés* a Tesà (xxv, 76.23). *Bartissol* cognom a Bages.

Molt estesa, en cat., la variant amb *r* repercutida. *La Bartra* llogaret de les muntanyes de Prades te. Rojals (1928), cf. *Iglésias-Santas* (*Guia* I, p. 186). Un homònim, *La Bartra*, indret pintoresc, on hi ha una font, entre l'Argentera i el Coll de la Teixeta (Igl.-Sant., vol. II, 114), uns 34 k. lluny de la de Rojals. *La Bartra* pda. en el vessant esq. de la Valira 3 k. avall del poble d'Encamp d'Andorra (m. 1/50000 Consell General; *BDLC* VIII, 192). Corral del *Bartra* al Pla de Cabra (xlvi, 16.28); cognom a Albatàrrec (xlii, 85.10).

En aquesta zona és viu un derivat *abaltre(r)* 'esbarzer' a La Morera de Montsant, *abatré* a Poboleda (xii, 72.12). En relació més indirecta els mots que aplega el *DECat* III, 432b20 com a nom del 'gavet' 'Rhododendron ferrugineum'; entre altres andorrà *abarset*; amb el col·lectiu *Abarsetar*, nom de dos vessants de muntanya a l'E. i a l'O. d'El Serrat (*Ab.* d'Arcalís i *Ab.* de Ferrerola). El cognom *Bartina* que el *DAG* recull a Bna., en general és més aviat *Bartrina*, que *AlcM* troba en onze p. del cat. NE. i a Val., però també és de Reus etc. Cf. *Bardal*.

Bartrolí, V. *Bertolí* *Baruano*, V. *Baro* (s. v. *Bar*)
Barulès, V. *Barolès* *Baruifa*, V. *Barruifa*

BARX

Poble val., a les muntanyes entre Valldigna i Gandia.

PRON MOD.: *bàrc̄*, 1962: al Perelló, a Barxeta i a Simat (xxxix, 18.20, 153.5 i 17, 183.3); en certs contextos també se sent *bárs̄* (tot pujant-hi des de Simat: «és que la costera de *bárs̄* ---», 184.7). Dita popular i tradicional: «*Bàrc̄* i *barç̄eta* z volien kazár / i va eixir Pinet i u va destorbar» (perquè el terme de Pinet ficava una punta entremig del d'aquells): oit a *Barxeta* (xxxix, 157.17).

El nom s'havia escrit *Barig* mera grafia ambigua de *bàrc̄*, com sabien els bons coneixedors d'aquella terra, i els erudits més fidels al País: p. ex. escrivia E. G. N[adal]: «pronuncie's *Barx* [o siga *bàrc̄*]; avui la gent allunyada de l'horta de Gandia llig *Bàrig* i no *Barx*», afegint, però: «és com *Elx*, abans escrit *Elig*» (*Acció Valenciana*, 1-ix-1930); però no podem estar segurs que la deficient coneixença d'aquelles persones allunyades no hagi contribuït als malentesos històrico-lingüístics que revelen les dites de SSivera, J. Ribera ¹ i àdhuc Mateu (*El P. Val.*, 106), Carles Salvador (*Vocab. Ort.*, s. v.) i la GGRV. L'única ortografia raonable era *Barx*, que ja fou adoptada per les comissions d'erudits i filòlegs nacionals de 1934-5 i SGuarner (*Nomencl.* 1966).

DOC. ANT. És notable que no figuri enlloc en el *Rept.* J. G. M. em reportava llavors, que figura escrit *Barg*, amb data 1325, en tres folis del *Reg.* 227, de l'A. C. A.: fº 154, 158, i «*Barg* in termino Gandie», fº 155. No m'ha llegut de verificar-ho a l'arxiu però no hi ha cap motiu per dubtar-ne. *SSiv.*, 90, en dona notícies modernes, precisant que pertanyia al monestir de Valldigna. Però desvetllen inevitable desconfiança, no sols les confusions que fa entre *Barcbeta* i *Barcbell*, sinó també la forma mateixa *Berig* o *Berix*, que en dona com a antiga del *Rept.*, i la identificació que, a la lleugera, hi fa amb *Barx*, sense atendre a l'abstenció amb què en tracta Chabàs en el seu índex del *Rept.*, limitant-se a dir: «consta que D. Jaime hizo donación a P. Valimanya de las cuevas de *Berig*».²

Potser no és sorprenent, però, que falti o escassegi la documentació antiga de *Barx*, poble dalt de les muntanyes, ben apartat de la costa i de les vies de comunicació, car ni la sobirania ni els pobladors no tenien gaire interès a posar mà forta sobre un terme rocós i poblat de moros: el deixaren per al monestir de Valldigna, els frares del qual, és clar, no curaven gaire d'informar-nos-en; ¿potser s'hi refereix una dada que trobem en *SSiv.* (p. 89)?: «*Barache* --- en el S. xvi, un poblado de 40 casas de moros de la gobernación de Val., cuya situación desconocemos»; però veg. *Barxell*, infra.

ETIM. Relacionar-lo amb la de *Barxeta* és tan natural i probable als ulls dels lingüistes, com als de poble (cf. la cobla, supra) i als del geògraf, que veu *Barxeta* situat 10 o 12 k. a l'O. de *Barx* i encara dins el mateix muntanyam; passem, doncs, a *Barxeta*.

¹ Veg. el que d'ell reporta *SSiv.*, p. 7 aplicada a Bar-